

Tájékoztató a vagyonyilatkozati vizsgálati eljáráshoz kapcsolódó integritáskockázat-értékelés során alkalmazott módszertanról

Az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. törvény (Eufetv.) 9. § (4a) - (5) bekezdések alapján

1. A tájékoztató célja

Az Eufetv. 9. § (4a) bekezdése szerint az Integritás Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) integritáskockázat-értékelést folytat annak érdekében, hogy a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségek ellenőrzésével összefüggő feladatkörei ellátása keretében folyamatosan azonosítsa a vagyonyilatkozat-tételre kötelezett pozíciók és személyek integritáskockázatának mértékét. Az értékelés eredményét a Hatóság a vagyonyilatkozati vizsgálati eljárások prioritásának és gyakoriságának meghatározása során veszi figyelembe.

Jelen tájékoztató a Hatóság integritáskockázat-értékelése során alkalmazott módszertant (a továbbiakban: módszertan) mutatja be. A módszertan biztosítja a kockázatok azonosításának és értékelésének egységes kereteit, valamint azt, hogy az értékelés eredményei megfelelő alapot nyújtsanak a vizsgálati prioritások és gyakoriságok meghatározásához. Ezáltal a kiválasztási folyamat átlátható, dokumentált és utólag is rekonstruálható marad.

Az integritáskockázat-értékelés folyamatos fejlesztése és hatékonyságának biztosítása érdekében a Hatóság rendszeres időközönként felülvizsgálja a módszertant. A felülvizsgálat során az ellenőrzési tapasztalatok beépülnek az integritáskockázat-értékelésbe, elősegítve annak folyamatos továbbfejlesztését.

2. Az integritáskockázat-értékelés hatóköre

Az integritáskockázat-értékelés kizárólag azon személyekre és az általuk betöltött pozícióra, tisztségre, munkakörre terjed ki, akik vonatkozásában a Hatóság jogszabályi felhatalmazással rendelkezik, különösen az Eufetv. 19/A. § alapján, és akik egyben vagyonyilatkozattételre kötelezettek.

3. Az integritáskockázat-értékelés során alkalmazott alapelvek

Az integritáskockázat-értékelés működtetése során a Hatóság olyan alapelvek mentén jár el, amelyek biztosítják a folyamat szakmai megalapozottságát, dokumentáltságát, visszakereshetőségét és ellenőrizhetőségét (például az ISSAI 100 és az ISSAI 400 nemzetközi standardok alapján). Ennek megfelelően az integritáskockázat-értékelés minden esetben objektív, előre meghatározott kritériumrendszeren alapul, amely biztosítja a döntések egységes alkalmazását.

Az integritáskockázat-értékelés átláthatósága és utólagos ellenőrizhetősége kiemelt követelmény, amely azt jelenti, hogy valamennyi döntés indokolása utólag is rekonstruálható, továbbá a folyamat külső vagy belső ellenőrzés számára egyaránt vizsgálható. Az integritáskockázat-értékelés során a Hatóság következetesen érvényesíti a kockázatalapúság elvét, vagyis a döntések nem véletlenszerűen, hanem elsősorban a betöltött tisztség, a feladatkör alkotmányos és intézményi súlya, valamint az ezzel kapcsolatos, az integritásban jelentkező sérülékenység mértékének értékelése alapján születnek meg.

Az értékelés során külön kell kezelni a pozícióhoz kapcsolódó, tartósabb jellegű inherens integritáskockázatot és az adott személyhez, vagyonynyilatkozathoz vagy konkrét eseményhez kapcsolódó kockázati jelzéseket. E két dimenzió együttes értékelése teszi lehetővé, hogy a Hatóság ne kizárólag a tisztség általános súlya, hanem a ténylegesen rendelkezésre álló kockázati információk alapján is differenciáljon. Ez a megközelítés a nyilvános vagyonynyilatkozatok esetében alkalmazható, ahol az adott személy vagyonynyilatkozata előre megismerhető.

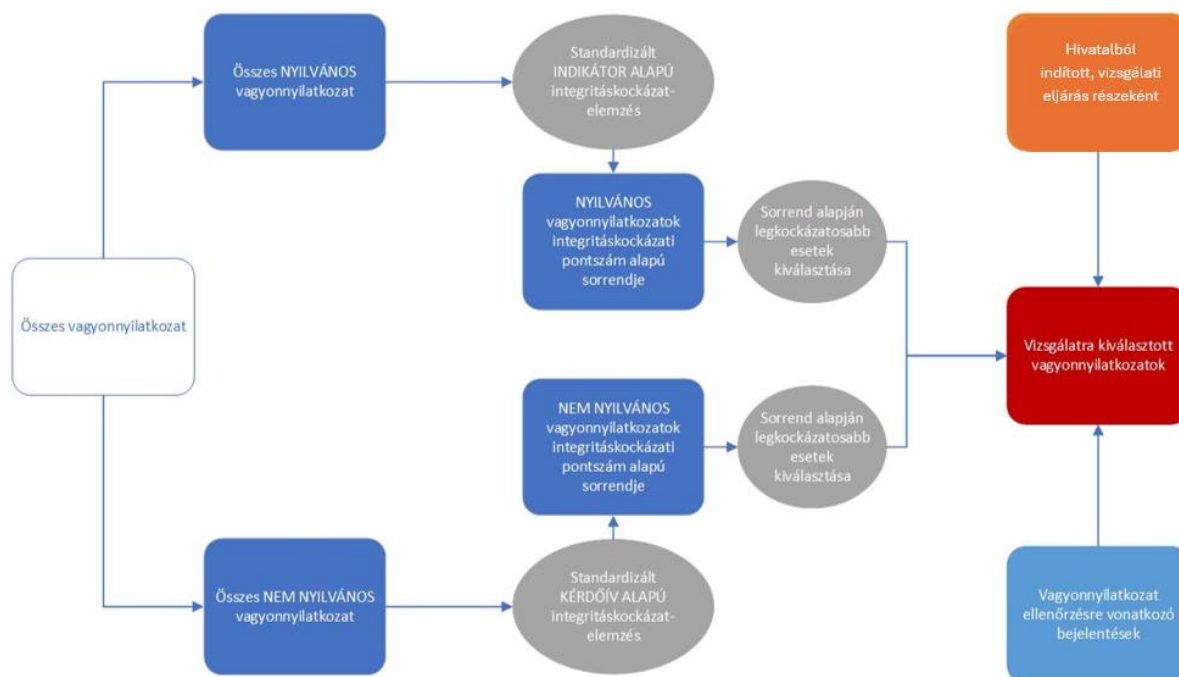
A kockázatalapúság elvének alkalmazása során az összesített kockázati pontszám az integritáskockázatok értékelésének meghatározó eleme. A döntések meghozatalára a kockázatértékelés eredményeinek és valamennyi releváns körülmény figyelembevételével, dokumentált módon kerül sor.

Az integritáskockázat-értékelés során a Hatóság figyelembe veszi az időbeliség szempontját is, amennyiben ehhez megfelelő, megbízható adatok rendelkezésre állnak, melyek alkalmasak a pártatlan, tárgyilagos, objektív értékelésre. Ennek keretében különösen értékeli a vagyonynyilatkozatok aktualitását, a vagyoni helyzetben bekövetkező változásokat, valamint a tisztség vagy munkakör módosulásával összefüggő körülményeket, így különösen a kinevezést, a jogviszonyváltást, vagy annak megszűnését.

A kockázati jelzések értékelése során figyelembe kell venni az információ forrásának megbízhatóságát, konkrétságát, ellenőrizhetőségét és más, független információkkal való megerősítettségét. Közhiteles vagy hivatalos adat magasabb bizonyosságú alapot képezhet, míg egyetlen, nem megerősített sajtóinformáció vagy bejelentés elsősorban további előzetes ellenőrzést indokolhat. Amennyiben több, egymástól független adatforrásból származó indikátor azonos, vagy egymással összefüggő kockázatra mutat, az indikátorok együttes fennállása a kockázat értékelése során külön is figyelembe vehető.

4. Integritáskockázat-értékelés kockázati tényezői

A Hatóság a vagyonnyilatkozat-ellenőrzési tevékenysége során az alábbi integrált kockázatalapú kiválasztási keretrendszert alkalmazza.

A vagyonnyilatkozatok megismerhetősége alapján a Hatóság eltérő integritáskockázat-értékelést alkalmaz a nyilvánosan megismerhető vagyonnyilatkozatokra és a nem nyilvános vagyonnyilatkozatokra. A megkülönböztetés azért szükséges, mivel a nyilvános vagyonnyilatkozatok esetén a vizsgálatra történő kiválasztásnál – a pozíciók elemzése mellett – a vagyonnyilatkozatokban feltüntetett adatokat is lehetséges figyelembe venni. Nem nyilvános vagyonnyilatkozatok esetében előzetesen kizárólag az adott pozíció elemzése lehetséges (a nem nyilvános vagyonnyilatkozatban feltüntetett adatok csak a vizsgálatra történő kiválasztás után ismerhetőek meg).

A vizsgálatra történő kockázati alapú kiválasztás alapelve, hogy a rendelkezésre álló erőforrások felhasználásával elsődlegesen a legmagasabb integritáskockázatot hordozó vagyonyilatkozatok kerüljenek ellenőrzésre.

A Hatóság tételes kockázati indikátorai és azok súlyozása nem nyilvános, mivel azok közzététele csökkentené a kockázatelemzés hatékonyságát (azok ismeretében lehetőség nyílhatna azok kijátszására, míg a kockázatalapú kiválasztás célja éppen az, hogy a Hatóság a rendelkezésére álló információk alapján a legnagyobb valószínűséggel szabálytalanságot vagy jogsértést hordozó eseteket tudja azonosítani és vizsgálni). A kockázati indikátorok bizalmas kezelése hozzájárul az integritáskockázat-értékelés és a vagyonyilatkozat-vizsgálati eljárások eredményességének, tárgyilagosságának és a visszaélések visszatartó erejének fenntartásához.

A Hatóság az integritáskockázat-értékelést negyedévente elvégzi, biztosítva ezzel a kockázati környezet változásainak folyamatos nyomon követését és a kockázati besorolások naprakészen tartását.

Az integritáskockázat-értékeléstől függetlenül a Hatóság az Eufetv. 4. §-a alapján működtetett bejelentő rendszerbe érkező jelzéseket minden esetben megvizsgálja, és amennyiben hatáskörrel, jogalappal rendelkezik és kockázatot hordoz magában, úgy dönt vagyonyilatkozati vizsgálati eljárás megindításáról. A bejelentés tehát önmagában nem teszi automatikussá a vagyonyilatkozati vizsgálati eljárás megindítását. A jelzés konkrétságát, hitelességét, ellenőrizhetőségét, forrását és más információkkal való megerősítettségét a kockázatértékelés általános szabályai szerint kell értékelni.

4.1. Nem nyilvános vagyonyilatkozatok

A Hatóság kérdőíves megkeresésen alapuló integritáskockázat-értékelést folytat a nem nyilvános vagyonyilatkozat-tételre köteles pozíciókra az alábbiak szerint:

1. azonosítja a vagyonyilatkozat-tételre köteles pozíciókat a 2. pontban meghatározott érintetti kör teljes feltérképezésével (szervezet megnevezése, pozíció megnevezése);
2. azonosítja a vagyonyilatkozattételre kötelezett pozíciókhoz kapcsolódó kockázatokat elsősorban az alábbi kockázati tényezők figyelembevételével:
 - a betöltött tisztség, feladatkör és hatáskör alkotmányos és intézményi súlya,
 - a döntési jogkörök, valamint a közhatalmi vagy erőforrások feletti rendelkezési jogosultság mértéke,

- a közpénzek, közbeszerzések és egyéb pénzügyi források feletti döntési jogosultság mértéke,
- a tisztséghez, feladatkörhöz kapcsolódó integritási sérülékenységi, különösen a korrupciós, visszaélési és befolyásolási kockázatoknak való kitettség.

A kérdőív alapú integritáskockázat-értékelés eredménye alapozza meg az ellenőrzési prioritások és gyakoriságok kockázati alapon történő meghatározását. A vagyonyilatkozatok vizsgálatra történő kiválasztása nem véletlenszerűen, hanem az értékelés során megállapított integritáskockázati szint alapján történik, oly módon, hogy elsősorban a legmagasabb kockázati pontszámot elérő pozíciókhoz kapcsolódó vagyonyilatkozatok kerülnek vizsgálat lefolytatásának kiválasztására.

4.2. Nyilvános vagyonyilatkozatok

A nyilvános vagyonyilatkozat-tételi kötelezettséggel érintett tisztségek és munkakörök jellemzően olyan pozíciók, amelyek a közhatalom gyakorlása, a közpénzek vagy közvagyon feletti rendelkezési jogosultság, illetve az ezzel járó közbizalmi szerep miatt eleve magas intézményi súllyal és integritáskockázattal bírnak. Ennek következtében az 4.1. bekezdés szerinti, elsősorban a pozíció jellemzőire fókuszáló értékelés csak korlátozott mértékben lenne alkalmas a kockázatok közötti érdemi differenciálásra, mivel az érintett pozíciók jelentős része hasonlóan magas kockázati besorolást érne el.

E körben ezért a kockázatalapú kiválasztás hatékonyabban valósítható meg a pozíciók általános jellemzői helyett az adott személyhez és az általa benyújtott nyilvános vagyonyilatkozathoz kapcsolódó kockázati indikátorok értékelésével. Ez lehetővé teszi az egyes vagyonyilatkozatok közötti kockázati különbségek pontosabb azonosítását és az ellenőrzési erőforrások célzottabb felhasználását.

Éppen ezért a nyilvános vagyonyilatkozatok esetében a pozíciók mellett az adott személyek és az általuk tett vagyonyilatkozatokban feltüntetett adatok alapján is kerülnek különböző súlyozású kockázati indikátorok meghatározásra és értékelésre az ellenőrzésre történő kiválasztás sorrendjének megállapítása érdekében. A kockázati indikátorok kialakítása során különösen a közzétett vagyonyilatkozatok, a korábbi évek vagyonyilatkozatai, a nyilvánosan elérhető cégalapok, a tulajdonosi és vezető tisztségviselői adatok, az egyéb (közhitel) nyilvántartásokból származó információk, valamint a nyilvános sajtóinformációk és hivatalos közlemények szolgálnak adatforrásként. A kockázati indikátorok meghatározása és értékelése során figyelembevételre kerülnek továbbá az egyes tisztségviselői körökre irányadó, eltérő jogszabályi rendelkezések alapján alkalmazott vagyonyilatkozási formanyomtatványok sajátosságai és adattartalmi különbségei is, így különösen az

Országgyűlésről szóló törvény és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény szerinti vagyonnyilatkozatok közötti eltérések.

Az adatforrások felhasználásakor a Hatóság azok megbízhatóságát és ellenőrizhetőségét is értékeli. A nyilvános sajtóinformációk és más, nem közhiteles források jelzésértéke függ a forrás hitelességétől, a közölt információ konkrétságától és attól, hogy az más független adatból megerősíthető-e.

A kiválasztás ebben az esetben sem véletlenszerűen történik, hanem az egyes vagyonnyilatkozatokhoz kapcsolódó kockázati indikátorok alapján képzett összesített kockázati pontszám szerint. Az összesített kockázati pontszám a kiválasztás és az ellenőrzési prioritások meghatározásának elsődleges alapja. A kiválasztási folyamat során figyelembe veendő további szempontokat a 4.3. bekezdés tartalmazza.

4.3. Az integritáskockázat-értékelés egyéb körülményei

Az integritáskockázat-értékelés alapját a módszertanban meghatározott kockázati indikátorok képezik. Az értékelés során a Hatóság emellett figyelembe veszi az alábbi, az integritáskockázatok megfelelő megítélését támogató körülményeket:

- a lehetséges eltérés vagy jogsértés várható súlyát, közbizalmi, intézményi és pénzügyi jelentőségét;
- az aktualitást;
- a korábbi ellenőrzések időpontját, tárgyát és eredményét;

Az integritáskockázat-értékelés eredményét és annak alapjául szolgáló körülményeket a Hatóság dokumentált módon rögzíti, biztosítva a módszertan következetes alkalmazását, valamint a döntések átláthatóságát és utólagos ellenőrizhetőségét.

4.4. Az ellenőrzési gyakoriság meghatározása

Az integritáskockázat-értékelés eredményét a Hatóság nemcsak az egyedi kiválasztási sorrend, hanem az ellenőrzések gyakoriságának meghatározása során is figyelembe veszi. A gyakoriság differenciáltan határozható meg a kockázati kategória, a pozíció tartós inherens kockázata, a vagyonnyilatkozat-tétel rendszeressége, a korábbi ellenőrzés időpontja és eredménye, valamint az új kockázati információk megjelenése alapján.

5. Az integritáskockázat-értékelési folyamat dokumentálása

A Hatóság az integritáskockázat-értékelési folyamat valamennyi lényeges elemét dokumentálja annak érdekében, hogy a folyamat teljes egészében visszakövethető és ellenőrizhető legyen.

A dokumentáció kiterjed különösen az ellenőrizhető pozíciók meghatározására, a kockázati besorolás módszertanára, valamint az alkalmazott kiválasztási eljárások indoklására. A dokumentálás biztosítja, hogy az integritáskockázat-értékelési folyamat nemcsak utólag rekonstruálható, hanem szükség esetén reprodukálható is legyen, továbbá megfeleljen a belső és külső auditok által támasztott követelményeknek.

6. Kapcsolódás a vagyonyilatkozati vizsgálati eljáráshoz

Az integritáskockázat-értékelés a vizsgálati tervezés egyik alapját képezi, és megalapozza a vagyonyilatkozati vizsgálati eljárások megindítását. Ugyanakkor hangsúlyozandó, hogy a kiválasztás ténye önmagában nem minősül érdemi megállapításnak, és nem befolyásolja a vizsgálat során levont szakmai következtetéseket.

A Hatóság a vagyonyilatkozati vizsgálati eljárás során minden esetben önálló, objektív bizonyítékokon alapuló értékelést végez, és a bizonyítékok mérlegelése a kiválasztás szempontjaitól függetlenül történik. A kockázati besorolás és a prioritási döntés kizárólag a vizsgálat megindításának, sorrendjének, gyakoriságának meghatározását szolgálja; nem tekinthető a nyilatkozat valótlanágára, jogsértésre vagy az érintett személy integritásának hiányára vonatkozó megállapításnak.

7. A módszertan eredményességének mérése és visszacsatolása

A módszertan rendszeres felülvizsgálata során a Hatóság értékeli, hogy a kiválasztási rendszer ténylegesen a nagyobb integritáskockázatú és érdemi eredménnyel vizsgálható ügyeket azonosítja-e.

Ennek során különösen figyelemmel kísérhető:

- a kiválasztott ügyekben feltárt érdemi eltérések aránya;
- a további intézkedést igénylő megállapítások aránya;
- az egy érdemi eredményre jutó vizsgálati munkaidő és egyéb erőforrásigény;
- az egyes indikátorok és adatforrások tényleges találati, illetve prediktív értéke;
- az eredménytelenül lezárt vizsgálatok aránya és jellemző okai;

A tapasztalatok alapján a Hatóság az indikátorok súlyát, a küszöbértékeket, a prioritási szabályokat és a gyakorisági ciklusokat rendszeresen felülvizsgálja. A módosításokat dokumentálni kell, biztosítva a módszertan időbeli összehasonlíthatóságát és auditálhatóságát.

A tájékoztató az Igazgatóság 46/2026. (VIII.31.) sz. döntésével került elfogadásra.